

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 617/2023-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Jurajom Dziakom, advokátom, Vajanského 26, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 3Nt/11/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 3Nt/11/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **50 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 3Nt/11/2020. Navrhuje prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov. Žiada o priznanie finančného zadostučinenia 400 eur a náhrady trov konania v konaní pred ústavným súdom.
2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. III. ÚS 617/2023-12 z 23. novembra 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z.

o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

3. V napadnutom konaní bol sťažovateľ opatrením okresného súdu z 22. júla 2020 ustanovený ako obhajca odsúdenému. Po právoplatnom rozhodnutí vo veci zmeny spôsobu výkonu trestu odňatia slobody u odsúdeného sťažovateľ podaním z 12. januára 2021 žiadal o priznanie trov povinnej obhajoby v sume 391,84 eur.

4. V zákonom stanovenej lehote (30 dní podľa § 553 ods. 3 Trestného poriadku) okresný súd o danom návrhu nerozhodol, a preto sťažovateľ podaniami zo 17. apríla 2023 a 30. mája 2023 okresný súd urgoval, aby urýchlene rozhodol o jeho návrhu. Do doručenia ústavnej sťažnosti napriek tomu ale nebolo o danom návrhu sťažovateľa rozhodnuté, čo predstavuje dobu viac ako 30 mesiacov od jeho doručenia okresnému súdu.

5. Vo vzťahu k právnej a faktickej zložitosti sťažovateľ uviedol, že rozhodovanie o trovách povinnej obhajoby je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V súvislosti so svojim správaním sťažovateľ poznamenal, že urgoval okresný súd o urýchlené rozhodnutie o danom návrhu s tým, že sám si je vedomý, že sa tak stalo až po viac ako 2 rokoch od doručenia návrhu. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ vyvinul procesnú aktivitu smerujúcu k tomu, aby došlo k odstráneniu jeho právnej neistoty zo strany okresného súdu. Podľa názoru sťažovateľa preto okresný súd spôsobil zbytočné prietahy v napadnutom konaní.

III.

Vyjadrenia účastníkov konania

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že ústavná sťažnosť sťažovateľa je nedôvodná. O návrhu sťažovateľa bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu z 25. júla 2023, ktorým mu boli priznané trovy povinnej obhajoby v sume 391,84 eur. O danom návrhu teda bolo rozhodnuté pred podaním ústavnej sťažnosti. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 7. augusta 2023 a nadobudlo právoplatnosť 11. augusta 2023, keďže proti nemu nebola podaná sťažnosť.

7. Sťažovateľ v replike uviedol, že ústavnú sťažnosť podal 28. júla 2023, keď sa dôvodne domnieval, že zbytočné prietahy pretrvávali. Predchádzajúca aktivita sťažovateľa smerujúca k odstráneniu prietahov v podobe urgencií sa totiž minula účinkom. Uznesenie okresného súdu bolo vydané 25. júla 2023, avšak k jeho doručeniu sťažovateľovi došlo až 7. augusta 2023. Sťažovateľ objektívne nemohol mať vedomosť o tom, že dané uznesenie okresného súdu bolo vydané už 25. júla 2023, keďže ide o bežnú administratívnu agendu súdu a fakticky sa obhajca o vydaní takého rozhodnutia dozvie až okamihom jeho doručenia. Do doby doručenia daného uznesenia okresného súdu sa obhajca (sťažovateľ) nachádzal v pretrvávajúcom stave právnej neistoty.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len

„ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

9. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

11. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej (skutkovej) zložitosti vecí, predmetom konania je rozhodovanie o trovách povinnej obhajoby, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne či skutkovo náročné.

12. Správanie strany sporu je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či pri rozhodovaní okresného súdu o trovách povinnej obhajoby došlo k zbytočným prietahom.

13. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľ si je sám vedomý svojej pasivity po dobu viac ako 2 rokoch, kedy až začal urgovať okresný súd o urýchléné rozhodnutie o danom návrhu. V tejto súvislosti ale ústavný súd uvádza, že vzhľadom na tieto časové súvislosti už nemožno takúto aktivitu (urgencie) sťažovateľa považovať za dostatočnú. Ústavnému súdu nie je zrejmé, z akého dôvodu namiesto urgencií sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní. V tomto prípade nerozhodnutie o návrhu sťažovateľa bolo spôsobené nekonaním vyššieho súdneho úradníka. Ťažko si predstaviť, že vzhľadom na podanú sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní by vyšší súdny úradník bezodkladne nerozhodol o danom návrhu sťažovateľa. Ústavný súd aj na tieto skutočnosti (dlhodobá pasivita a nepodanie sťažnosti predsedovi súdu na prietahy v konaní) prihliadol pri určení výšky finančného zadosťučinenia sťažovateľovi.

14. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom napriek tomu, že plynulému postupu okresného súdu nebránila žiadna zákonná prekážka (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

15. Ústavný súd poukazuje na to, že okresný súd nedodrжал zákonnú 30-dňovú lehotu na rozhodnutie o nároku sťažovateľa v zmysle § 553 ods. 3 Trestného poriadku. O danom návrhu sťažovateľa okresný súd rozhodol po viac ako 30 mesiacoch od jeho doručenia, a preto prekročenie zákonnej lehoty na rozhodnutie o trovách povinnej obhajoby v takom výraznom rozsahu možno považovať z ústavnoprávneho hľadiska za neakceptovateľné.

16. Ústavný súd sa nestotožňuje s tvrdením okresného súdu o neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, keďže k odstráneniu stavu právnej neistoty u sťažovateľa došlo až právoplatnosťou daného uznesenia okresného súdu (bod 9), ktorá nastala až po podaní ústavnej sťažnosti. Pri určení výšky finančného zadosťučinenia sťažovateľovi ústavný súd ale vzal do úvahy, že okresný súd rozhodol o danom návrhu tesne pred podaním ústavnej sťažnosti.

17. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že nečinnosťou okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

18. Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 400 eur, keďže *„so zreteľom na zbytočné priet'ahy v postupe okresného súdu a obdobie právnej neistoty pretrvávajúce vyše 2 a pol roka za situácie, kedy nerozhodnutie o trovách právneho zastúpenia výrazne po lehote ustanovenej zákonom vytvára stav, keď sťažovateľ poskytol právne služby v trestnom konaní vopred, pričom na týchto službách má štát záujem, avšak jednostranne vnútil sťažovateľovi neprimeranú lehotu splatnosti za poskytnuté služby, je požadovaná suma zadosťučinenia podľa sťažovateľa primeraná.“*

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

20. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä jej dĺžku, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (nie je kľúčový, keďže sa rozhodovalo o trovách povinnej obhajoby v sume 391,84 eur, a preto nešlo o situáciu takej právnej neistoty, ktorá by pre neho mala existenčný význam). V neposlednom rade ústavný súd prihliadol aj na skutočnosti uvedené v bodoch 13 a 16.

21. Na základe komplexného posúdenia spomínaných kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 50 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovel časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Príkaz konať bez zbytočných priet'ahov a trovy konania

22. Sťažovateľ sa tiež domáhal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov. Keďže okresný súd už právoplatne rozhodol o danom návrhu sťažovateľa, ústavnej sťažnosti v tejto časti ústavný súd nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Z citovaného ustanovenia teda nevyplýva obligatórna povinnosť priznania trov konania sťažovateľovi, ak bolo ústavným súdom vyslovené porušenie jeho práv postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci.

24. V tejto veci nie je odôvodnené, aby sťažovateľovi bola priznaná náhrada trov konania (bod 3 výroku tohto nálezu). Rozhodnutie sťažovateľa ako advokáta dať sa zastúpiť iným svojím kolegom (takéto právo mu nemožno uprieť) v konaní pred ústavným súdom, v ktorom namieta porušenie v bode 1 uvedených práv, nemožno považovať za hospodárne a účelné z pohľadu nákladov konania. To platí o to viac, že ide konanie, v ktorom nemožno počítať s procesným rizikom spojeným s povinnosťou náhrady trov konania protistrany. Od sťažovateľa ako právne kvalifikovanej osoby (advokát) je dôvodné očakávať schopnosť spísať ústavnú sťažnosť, ak v konaní pred všeobecným súdom, v ktorom vystupuje ako účastník konania, došlo k zbytočným priesťahom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu